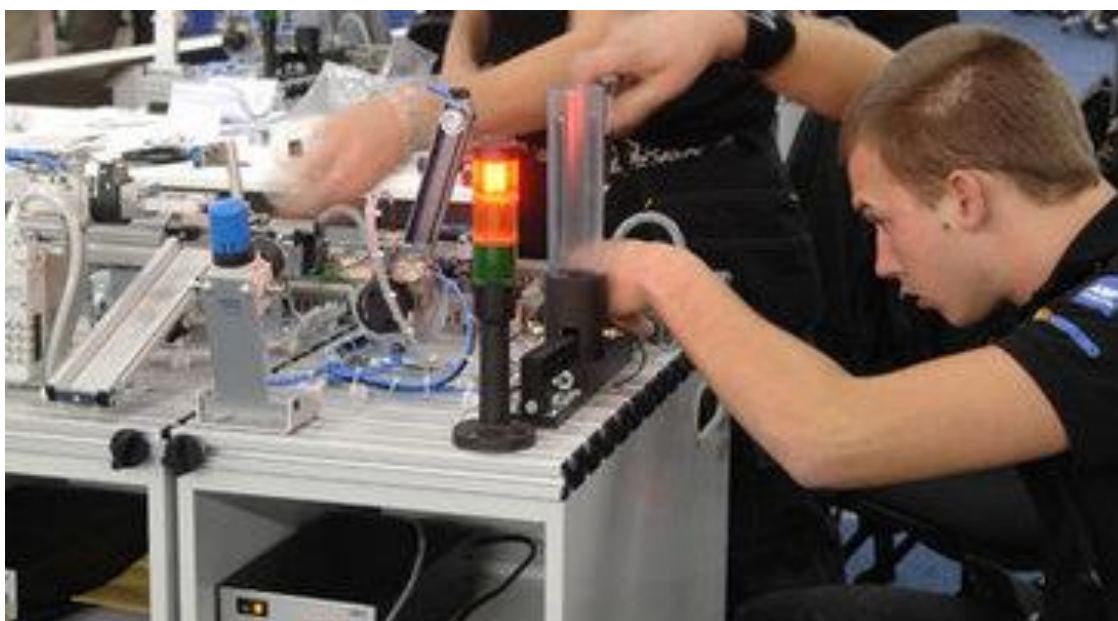

De examencommissie; onafhankelijk en deskundig

Een nadere toelichting op het wetsvoorstel examencommissies mbo

*Een publicatie van het Servicepunt examinering mbo
Gevalideerd door het ministerie van OCW*

Versie februari 2017

Aanpassingen t.o.v. versie mei 2016:

- *de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel (blz. 1),*
- *toevoeging lid uit beroepspraktijk (blz. 4 en 5),*
- *uitleg vaststellen procedures examencommissies (blz. 12).*

Inleiding

De examencommissie speelt een belangrijke rol bij de verbetering van de kwaliteit van examinering in het mbo. De minister van OCW kondigde in haar brief *Ruim Baan voor Vakmanschap: een toekomstgericht mbo* (september 2015) aan dat zij de taken van de examencommissie verder zal verduidelijken en nadere eisen wil stellen aan examencommissies. [Het wetsvoorstel examencommissies mbo is – samen met een nota van wijziging - op 1 februari 2016 aangeboden aan de Tweede Kamer voor parlementaire behandeling.](#) Bij de behandeling in de Tweede Kamer (december 2016) zijn twee amendementen aangenomen die hebben geleid tot aanpassing:

- Het 'amendement Van der Ree' leidt ertoe dat tenminste één lid van de examencommissie afkomstig moet zijn uit de beroepspraktijk (zie paragraaf 2c, die hier nader op ingaat);
- Het 'amendement Rog' over een evaluatiebepaling.

Het aangepaste wetsvoorstel is te vinden via deze link: [Eerste Kamerversie wetsvoorstel examencommissies \(versie 20 december 2016\)](#). De Eerste Kamer heeft dat wetsvoorstel als hamerstuk afgedaan. Beoogde inwerkingtreding van de nieuwe wet is 1 augustus 2017.¹

Deze publicatie bevat een uitleg van de verschillende onderdelen van het wetsvoorstel examencommissies mbo. Er is ook [een samenvatting](#) beschikbaar van deze publicatie, waarin alleen de belangrijkste punten zijn opgenomen. De inhoud van deze publicaties is gevalideerd door OCW. Voor de inhoud van de publicaties geldt het voorbehoud van aanvaarding van het wetsvoorstel door Eerste Kamer

De publicatie is opgebouwd uit de volgende vijf hoofdstukken:

1. Instellen examencommissie door bevoegd gezag
2. Voorschriften samenstelling examencommissie
3. Benoemen van leden van de examencommissie door bevoegd gezag
4. Taken en bevoegdheden examencommissie
5. Taakverdeling tussen bevoegd gezag en de examencommissie

¹ Als de termijn voor het inleidend verzoek voor een referendum (8 weken) ongebruikt is verstreken volgt de formele Publicatie van het Koninklijk Besluit met de datum van inwerkingtreding van de nieuwe wet. In deze publicatie blijven we gemakshalve spreken over 'wetsvoorstel' in plaats van 'wet'.

Wetsvoorstel examencommissies mbo: een nadere uitleg

Het doel van het wetsvoorstel is dat de taken en verantwoordelijkheden van de examencommissie duidelijk zijn en dat deze goed worden belegd, zodat de examencommissie beter kan functioneren. Daarnaast geeft het wetsvoorstel duidelijk aan dat het bevoegd gezag de taak heeft om het onafhankelijk en functioneren van de examencommissie te waarborgen. De taak van de examencommissie is zicht hebben en zicht houden op de kwaliteit van examinering en diplomering bij de mbo-instelling. Naast kwaliteitsborging van examinering en diplomering heeft de examencommissie ook een aantal uitvoerende taken, zoals:

- het vaststellen van instellingsexamens;
- het vaststellen of een deelnemer voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van een diploma, een certificaat of een instellingsverklaring, en het uitreiken daarvan;
- het verlenen van vrijstellingen van een examen.

Zowel bestaande als nieuwe wettelijke taken van de examencommissie zijn opgenomen in het wetsvoorstel.

In het wetsvoorstel examencommissies zijn behalve de taken en bevoegdheden van de examencommissie ook de taken van het bevoegd gezag t.a.v. de examencommissie vastgelegd. Een examencommissie wordt ingesteld, samengesteld, benoemd, gefaciliteerd en gecontroleerd door het bevoegd gezag.

Wat betekent het wetsvoorstel examencommissies in de praktijk? In deze publicatie worden de verschillende taken en bevoegdheden van de examencommissie en van het bevoegd gezag t.a.v. de examencommissie toegelicht.

Uitleg van veelgebruikte begrippen in deze publicatie

Examencommissie: Door het bevoegd gezag ingestelde organisatorische eenheid die als geheel belast is met onder andere de taak om de kwaliteit van examinering en diplomering te borgen van een of meerdere opleidingen.

Subcommissie: Een onderdeel van de examencommissie dat bestaat uit leden van de examencommissie en één of meerdere taken van de examencommissie uitvoert. Zij kan beslissingen nemen namens de gehele examencommissie.

Bevoegd gezag: Het College van Bestuur of het bestuur van de rechtspersoon waarvan de instelling uitgaat. Het bevoegd gezag draagt zorg voor de uitvoering van haar wettelijke taken en is uiteindelijk eindverantwoordelijk voor de genomen beslissingen.

Instellingsexamen: Alle examens die zijn vastgesteld en worden afgenomen door of in opdracht van een mbo-instelling. Dit zijn zowel de instellingsexamens voor de generieke als de specifieke/beroepsgerichte examenonderdelen.

Opleiding: Een opleiding waarvoor de examencommissie is benoemd.

Mbo-instelling: Bekostigde of niet-bekostigde onderwijsinstelling die mbo-opleidingen aanbiedt. Ook wel mbo-school genoemd.

1. Instellen examencommissie door bevoegd gezag

Een wettelijke taak van het bevoegd gezag is het instellen van de examencommissie. Dit betekent dat het bevoegd gezag bepaalt:

- hoeveel examencommissies er zijn binnen de instelling;
- voor welke opleiding of groep van opleidingen de examencommissie is ingesteld.

Er zijn verschillende mogelijkheden voor het instellen van de examencommissie(s).

Bijvoorbeeld:

- a. Er is één examencommissie: alle wettelijke taken van de examencommissie worden door één examencommissie uitgevoerd voor alle opleidingen van de mbo-instelling. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij kleine (vak)instellingen.
- b. Er zijn meerdere examencommissies: elke examencommissie voert alle wettelijke taken van de examencommissie uit voor de opleiding of groep van opleidingen waarvoor de betreffende examencommissie is ingesteld.
- c. Er zijn naast één centrale examencommissie één of meerdere decentrale examencommissies. Het bevoegd gezag bepaalt welk deel van de wettelijke taken van de examencommissie wordt opgedragen aan de centrale examencommissie. Het andere deel van de wettelijke taken wordt door de decentrale examencommissie(s) uitgevoerd. De wettelijke taken van de examencommissie worden in dat geval dus door het bevoegd gezag verdeeld tussen de centrale en decentrale examencommissies.

Let bij het instellen van examencommissies op de volgende punten:

- Voor *alle* onderscheiden (centrale en decentrale) examencommissies die het bevoegd gezag instelt, gelden de wettelijke bepalingen ten aanzien van de samenstelling van de examencommissie en ten aanzien van de benoeming van examencommissieleden.
- Het instellen van een examencommissie per opleiding kan ook betekenen per locatie.
- Het bevoegd gezag stelt de examencommissie(s) in. Vervolgens kan een examencommissie *zelf* bepalen of zij met subcommissies werkt. Een subcommissie bestaat uit leden van de examencommissie die één of meerdere taken van de examencommissie uitvoeren.

2. Voorschriften samenstelling examencommissie

Een gevarieerde, doordachte samenstelling van examencommissies kan bijdragen aan het deskundig en onafhankelijk functioneren van de examencommissie als geheel. In het wetsvoorstel zijn de volgende voorschriften opgenomen over de samenstelling van de examencommissie:

- a. In de examencommissie zit tenminste één lid van buiten de opleiding(en) waarvoor de examencommissie is ingesteld.
- b. In de examencommissie zit tenminste één docent die betrokken is bij de opleiding(en) waarvoor de examencommissie is ingesteld.
- c. In de examencommissie zit tenminste één lid uit de beroepspraktijk.
- d. Leden van het bevoegd gezag en personen die anderszins financiële verantwoordelijkheid dragen binnen de mbo-instelling worden niet benoemd tot lid van de examencommissie. In afwijking hiervan kunnen personen die anderszins financiële verantwoordelijkheid dragen binnen de mbo-instelling wel worden benoemd *indien de examencommissie regels vaststelt ter voorkoming van belangenverstremgeling* bij de toedeling en uitvoering van haar taken.

Deze drie voorschriften gelden voor *alle* examencommissies die door het bevoegd gezag worden ingesteld, zowel de centrale als alle decentrale examencommissies. Besluit een examencommissie zelf om intern één of meerdere taken te laten uitvoeren door een subcommissie, dan maken de leden van deze subcommissie deel uit van de examencommissie. De bovengenoemde voorschriften gelden voor de gehele examencommissie, dus inclusief subcommissies.

De samenstelling van de examencommissie is één manier om het deskundig en onafhankelijk functioneren van de examencommissie te waarborgen. Ook het verdelen van de onderlinge taken binnen de examencommissie levert daar een bijdrage aan (zie hoofdstuk 5).

2a. Tenminste één extern lid in de examencommissie

Een 'extern' lid in de examencommissie kan zorgen voor een frisse blik, een extra check voor de kwaliteitsborging. Het draagt bij aan het onafhankelijk functioneren van de examencommissie. In het wetsvoorstel staat het volgende opgenomen: "*Tenminste één lid van de examencommissie is afkomstig van buiten de opleiding(en) waarvoor de examencommissie is ingesteld*".

Als we spreken over een extern lid, betekent dit dat dit lid niet direct betrokken is bij de opleiding of groep van opleidingen waarvoor de examencommissie is ingesteld. Welke mogelijkheden zijn er? Enkele voorbeelden:

- Een docent/opleidingsmanager van een andere opleiding.
 - o De opleidingsmanager van de opleidingen zorg en welzijn kan bijvoorbeeld door het bevoegd gezag worden benoemd als lid van de examencommissie techniek.
 - o Een docent van de opleidingen welzijn op locatie A kan bijvoorbeeld door het bevoegd gezag benoemd worden als lid van de examencommissie welzijn op locatie B.
- Een deskundige vanuit het betreffende beroepenveld, die geen deel uitmaakt van de mbo-instelling.
- Een deskundige vanuit het vervolgonderwijs.
- Een examen- of toetsdeskundige van buiten de mbo-instelling.

Voor een kleine (vak)instelling betekent dit dat zij in veel gevallen een examencommissielid van buiten de eigen mbo-instelling moet aanstellen. In een grotere mbo-instelling met meerdere examencommissies kan het vereiste externe lid van een examencommissie ook afkomstig zijn uit een andere sector.

2b. Tenminste één docent van de opleiding in de examencommissie

Het wetsvoorstel vermeldt dat er tenminste één lid van de examencommissie als docent verbonden is aan de opleiding of groep van opleidingen waarvoor de examencommissie is ingesteld. Dit heeft als doel om bij te dragen aan de inhoudelijke deskundigheid van de examencommissie ten aanzien van de betreffende opleiding of groep van opleidingen. Het is belangrijk om bij de samenstelling van de examencommissie als geheel een goede mix te vinden tussen deskundigheid ten aanzien van de opleiding(en) enerzijds en onafhankelijkheid anderzijds.

Het wetsvoorstel vereist niet dat er een docent van *elke opleiding* (waarvoor de examencommissie is ingesteld) lid is van de examencommissie. Het is wel van belang dat de examencommissie voldoende zicht heeft op (de inhoud van) de opleiding(en). Voor specifieke onderwerpen kan zij altijd inhoudelijk *advies* vragen.

2c. Tenminste één lid uit de beroepspraktijk in de examencommissie

In het wetsvoorstel is, door het amendement Van der Ree, opgenomen dat er tenminste één lid van de examencommissie afkomstig moet zijn uit de beroepspraktijk. Hiermee versterkt de school de betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de examinering. Een lid uit de beroepspraktijk betekent dat deze persoon werkzaam is in het werkveld van (één of meer van) de opleidingen waarvoor de examencommissie is ingesteld. Het wetsvoorstel vereist niet dat voor elke opleiding waarvoor de examencommissie is ingesteld - een vertegenwoordiger in de examencommissie zitting heeft. De rol van lid uit de beroepspraktijk mag door dezelfde persoon als het 'externe lid' of het 'docent-lid' worden uitgevoerd, mits deze persoon werkzaam is in de beroepspraktijk.

De examencommissie is zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van haar taken en ook voor de wijze waarop zij de taken binnen de examencommissie verdeelt. Dat betekent dat de examencommissie zelf bepaalt op welke manier zij het lid uit de beroepspraktijk inzet bij de uitvoering en verdeling van de taken van de examencommissie.

2d. Voorwaarde bij benoemen van persoon met financiële verantwoordelijkheid

De examencommissie heeft de taak de kwaliteit van examinering (inclusief diplomering) te borgen. Als een persoon financiële verantwoordelijkheid draagt binnen de mbo-instelling en tevens lid is van de examencommissie, kan dit leiden tot conflicterende belangen. Zo kan een opleidingsdirecteur die financiële verantwoordelijkheid draagt vanwege de rendementsbekostiging conflicterende belangen krijgen als hij als lid van de examencommissie verantwoordelijk is voor de diplomabeslissing.

Om de onafhankelijkheid van de examencommissie te borgen bepaalt het wetsvoorstel:

- dat het bevoegd gezag geen leden van het bevoegd gezag en geen personen die anderszins financiële verantwoordelijkheid dragen binnen de mbo-instelling mag benoemen tot lid van de examencommissie;
- als het bevoegd gezag wel een lid met financiële verantwoordelijkheid benoemt, dan doet zij dit onder de voorwaarde dat de examencommissie regels vaststelt om belangenverstrengeling te voorkomen bij de toedeling en uitvoering van haar taken.

Belangenverstrengeling betekent dat de verantwoordelijkheid die een examencommissielid in een andere hoedanigheid heeft (in de uitvoering van het onderwijs en de examinering, van de opleiding of groep van opleidingen waarvoor de examencommissie is ingesteld) conflicterend kan zijn met het onafhankelijk functioneren van de examencommissie.

Voorbeeld: Een personeelslid van de mbo-instelling die wordt benoemd tot examencommissielid, heeft meerdere 'petten' op. Daarbij is het belangrijk om ongewenste rolvermenging bij het uitvoeren van de taken van de examencommissie te voorkomen. De examencommissie kan hiervoor bijvoorbeeld regels opstellen over:

- de verdeling van taken binnen of tussen de examencommissie(s),
- het onthouden van stemming bij de diplomabeslissing, en/of
- het betreffende lid kan geen voorzitter van de examencommissie zijn.

De wijze waarop belangenverstrengeling wordt voorkomen, is aan de examencommissie. Deze regels kunnen bijvoorbeeld als herkenbaar onderdeel worden opgenomen in het huishoudelijk reglement van de examencommissie. Het is daarmee onderdeel van de werkwijze van de examencommissie.

3. Benoemen leden examencommissie door bevoegd gezag

Het bevoegd gezag heeft de taak om leden van de examencommissie te benoemen op basis van deskundigheid op het gebied van de betreffende opleiding(en) en/of op het gebied van examinering. Dit is van belang voor het deskundig functioneren van de examencommissie. In het wetsvoorstel zijn hiervoor de volgende richtlijnen opgenomen:

Het bevoegd gezag:

- a. hoort de examencommissie over het nieuwe lid,
- b. toetst de deskundigheid van het nieuwe lid,
- c. benoemt het nieuwe lid op basis van deskundigheid.

3a. Het horen/raadplegen van de examencommissie over het nieuwe lid

Het horen van de examencommissie betekent dat het bevoegd gezag de examencommissie voorafgaand aan de benoeming van een nieuw lid *betreft bij* het nemen van een besluit. Zonder het raadplegen van de examencommissie mag geen benoeming plaatsvinden. Enkele voorbeelden:

- de examencommissie geeft vooraf aan welke deskundigheid een wenselijke aanvulling is op de aanwezige deskundigheid bij de zittende leden van de examencommissie;
- de examencommissie doet een voordracht voor een nieuw lid aan het bevoegd gezag;
- het bevoegd gezag legt een nieuw te benoemen lid voor aan de examencommissie.

3b. Het toetsen van de deskundigheid van het nieuwe lid

Het toetsen van de deskundigheid voorafgaand aan de benoeming heeft als doel de deskundigheid van een nieuw lid van de examencommissie te borgen. Dat is een van de taken van het bevoegd gezag. Het is aan het bevoegd gezag om zelf vorm te geven aan de wijze waarop zij de deskundigheid toetst. Bijvoorbeeld: een CV opvragen, referenties opvragen, het voeren van een benoemingsgesprek.

3c. Het benoemen van het nieuwe lid

Het bevoegd gezag benoemt alle leden van de examencommissie(s), zowel van de centrale als van de decentrale examencommissies.

Let op! Dit is een wettelijke taak van het bevoegd gezag. Dat betekent dat het bevoegd gezag ervoor zorgt dat de examencommissie wordt benoemd en uiteindelijk eindverantwoordelijk is voor de beslissing. Zij mag deze taak niet delegeren aan de examencommissie.

4. Taken en bevoegdheden examencommissie

De examencommissie heeft een aantal wettelijke taken en bevoegdheden. Deze taken mogen alleen uitgevoerd worden door de examencommissie. Grofweg zijn de taken van de examencommissie in vijf punten samen te vatten:

- a. de kwaliteitsborging van de examinering en van de instellingsexamens;
- b. het vaststellen van instellingsexamens;
- c. het diplomerende van de student;
- d. het verlenen van vrijstellingen, het behandelen van andere verzoeken en van klachten over examens;
- e. handelen bij onregelmatigheden en fraude.

In bijlage 1 zijn alle formele taken (en bevoegdheden) van de examencommissie mbo opgenomen, zowel de taken uit het wetsvoorstel (artikel 7.4.5a van de WEB), als een aantal specifieke taken opgenomen uit andere wetsartikelen van de WEB en het Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB (EKB). De nieuwe taken uit het wetsvoorstel zijn in de bijlage cursief weergegeven.

Het Servicepunt examinering mbo heeft in de [Examentaak mbo Examencommissie](#) alle (bestaande en nieuwe) formele taken verwerkt die de examencommissie moet uitvoeren evenals enkele taken die verder bijdragen aan de kwaliteit van de examenorganisatie.

4a. Kwaliteitsborging examinering

Kwaliteitsborging betekent dat de examencommissie zicht heeft op de kwaliteit van de exameninstrumenten, het examineringsproces, het diplomerende en de deskundigheid van de examenfunctionarissen en of voldaan is aan de standaarden voor de examenkwaliteit. Zij moet ook bewaken of eventuele verbetermaatregelen tijdig het vereiste effect hebben. Dat geldt voor elke opleiding waarvoor zij is ingesteld. De examencommissie kan dit vormgeven door het opzetten van een pdca-cyclus (plan-do-check-act) voor de processen van examinering en diplomering. De [Procesarchitectuur examinering](#) is hiervoor een hulpmiddel.

Het vooraf vastleggen van heldere kaders, kwaliteitscriteria en richtlijnen voor het vaststellen, afnemen en beoordelen van examens is een manier om de kwaliteit te organiseren (plan-fase). Door het evaluerende van de examenprocessen, bijvoorbeeld via de afname van audits, kan de examencommissie invulling geven aan de kwaliteitsborging (do-fase). Op basis van de analyse van de resultaten van de evaluaties kan de examencommissie de kwaliteit van examinering in kaart brengen (check-fase).

De examencommissie krijgt er in het wetsvoorstel een nieuwe wettelijke taak bij: *het opstellen van een jaarverslag examencommissie* (act-fase). Dit jaarverslag examencommissie levert zij op aan het bevoegd gezag. Hierin moet het volgende zijn opgenomen:

- a. een verslag over de examenkwaliteit per opleiding, aan de hand van de standaarden voor de examenkwaliteit, en
- b. een verslag van de werkzaamheden van de examencommissie (waaronder bijvoorbeeld de wijze waarop zij zicht houdt op de examenkwaliteit).

Het Servicepunt examinering mbo ontwikkelt een handreiking voor het opstellen van een jaarverslag examencommissie.

4b. Vaststellen van instellingsexamens

Het vaststellen van instellingsexamens is een formele taak van de examencommissie. Dat betekent dat de examencommissie de in te zetten exameninstrumenten moet vaststellen, voorafgaand aan het afnemen van het examen, op voorwaarde dat de kwaliteit ervan ten minste voldoende is. Het vaststellen van instellingsexamens is een manier waarop de examencommissie de kwaliteit van de exameninstrumenten borgt; zij moet controleren of het exameninstrumentarium daadwerkelijk voldoet aan de betreffende standaard voor de examenkwaliteit.

Een subcommissie binnen de examencommissie kan deze deeltaak uitvoeren. Een andere wijze is dat de examencommissie aan een *adviescommissie vraagt om advies te geven over het wel of niet vaststellen* van exameninstrumenten. Dit kan een vaststellingsadviescommissie van de mbo-instelling zijn of in het geval van ingekochte examens van de examenleverancier. De examencommissie neemt echter *zelf* het daadwerkelijke vaststellingsbesluit².

4c. Diplomerende

Een belangrijke formele taak van de examencommissie is het diplomerende. Dat betekent dat de examencommissie:

- de beslissing neemt of een student aan alle formele diploma-voorwaarden heeft voldaan voor het verkrijgen van het beoogde mbo-diploma;
- en het diploma ondertekent en uitreikt of afgeeft aan de student.

Een subcommissie binnen de examencommissie kan namens de gehele examencommissie de diplomabeslissing nemen. Ook is het mogelijk dat de examencommissie een adviescommissie/examenbureau vraagt de diplomabeslissing voor te bereiden, waarna de examencommissie zelf het diplomabesluit neemt.

Als een deelnemer zijn diploma niet heeft behaald, maar wel onderdelen van de opleiding succesvol heeft afgesloten, dan kan de examencommissie:

² Meer informatie over het vaststellen van examens vindt u in de publicatie van het Servicepunt examinering mbo: '[Vaststellen van exameninstrumenten](#)'.

- daarvoor een certificaat afgeven als de minister aan dit kwalificatieonderdeel of dit keuzedeel een certificaat heeft verbonden; en
- voor de overige behaalde onderdelen een instellingsverklaring afgeven.

Let op! Een nieuw voorschrift is dat de examencommissie een instellingsverklaring *moet* afgeven als de student daar om vraagt.

4d. Verlenen van vrijstellingen en behandelen van andere verzoeken en van klachten over examens

Tot de taken en bevoegdheden van examencommissies behoort het afhandelen van de volgende verzoeken van deelnemers:

- een verzoek om vrijstelling voor een examen;
- het verzoek om aangepaste examinering;
- een verzoek om een instellingsverklaring voor behaalde onderdelen van een opleiding;
- het verzoek om het examenresultaat van een niet behaald keuzedeel bij een eerder gevolgde opleiding te betrekken bij de uitslag van het examen van de nieuwe opleiding.

Als een lid van de examencommissie betrokken is bij een ingediend verzoek of klacht van een deelnemer, dan mag het examencommissielid dit verzoek of klacht niet behandelen. Een beslissing van de examencommissie of van de beoordelaar kan door de student worden voorgelegd aan de commissie van beroep voor de examens. Het bevoegd gezag mag zich niet mengen in het afhandelen van het beroep.

4e. Handelen bij onregelmatigheden en fraude

Als het examenproces of het examen anders verloopt dan is afgesproken, zonder dat daarbij opzet in het spel is, dan spreken we over onregelmatigheden. Pas wanneer (onderdelen van) het gehele examenproces opzettelijk worden beïnvloed met als doel een ander resultaat uit het examen te verkrijgen, is er sprake van examenfraude. Onregelmatigheden en fraude kunnen betrekking hebben op zowel individuele studenten als groepen studenten. De examencommissie heeft de taak om te handelen bij onregelmatigheden en fraude. In het geval een student bij het examen fraudeert, kan de examencommissie de student het recht ontnemen om één of meer door de examencommissie aan te wijzen examens af te leggen gedurende een door de examencommissie te bepalen termijn van ten hoogste een jaar³.

³ Wetsvoorstel artikel 7.4.5.a, lid 4

5. Taakverdeling tussen bevoegd gezag en de examencommissie

Het realiseren van examenkwaliteit is zowel een taak van het bevoegd gezag als van de examencommissie. Beiden dragen, vanuit een andere rol, bij aan de examenkwaliteit. Het bevoegd gezag is eindverantwoordelijk voor de *kwaliteit van de examinering*. De examencommissie is *onder andere* verantwoordelijk voor de *borging van de examenkwaliteit*. Het is van belang om deze onderscheiden rollen helder te organiseren en te communiceren. De verschillende rollen en taken staan ook beschreven in de ['Examentaak mbo: Managen examinering'](#) en de ['Examentaak mbo: Examencommissie'](#).

5a. Waarborgen deskundigheid en onafhankelijkheid van de examencommissie

Het bevoegd gezag heeft – zowel bij als ná het instellen van de examencommissie - de taak om het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie te borgen. Onderstaand volgen enkele voorbeelden. Het bevoegd gezag:

- *faciliteert* de examencommissie zodat zij haar taken goed kan uitvoeren;
- *controleert* het functioneren van de examencommissie. Als de examencommissie niet goed functioneert, spreekt het bevoegd gezag de examencommissie daarop aan. Als ultieme maatregel kan het bevoegd gezag de benoeming van een examencommissielid beëindigen, uiteraard zonder dat het onafhankelijk functioneren van de commissie in gevaar komt;
- *waarborgt de deskundigheid* door de deskundigheid van de examencommissieleden te toetsen bij benoeming en te zorgen voor deskundigheidsbevordering als dat nodig is.

In de wet is een aantal richtlijnen voor het bevoegd gezag opgenomen om de onafhankelijkheid te waarborgen. Het bevoegd gezag:

- geeft *geen* richtlijnen aan de examencommissie over de beoordeling van examenkandidaten;
- mengt zich *niet* in de formele taken van examencommissie;
- belegt de formele taken van de examencommissie alleen bij de examencommissie en *niet* ergens anders.

5b. Uitvoering van taken en bevoegdheden van de examencommissie

De examencommissie is een functioneel onafhankelijk orgaan, dat wil zeggen dat de leden in hun functioneren als lid van de examencommissie *niet* in een hiërarchische relatie staan tot het bevoegd gezag. Een examencommissie handelt binnen de grenzen van de onderwijs- en examenregeling die door het bevoegd gezag is vastgesteld. De examencommissie is zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van haar wettelijke taken en bevoegdheden. Zij mag haar formele taken *niet* delegeren. De examencommissie stelt ook de regels vast over het voorkomen van belangenverstrengeling.

Voor het uitvoeren van haar wettelijke taken *kan* de examencommissie:

- Haar taken onderling verdelen door te werken met subcommissies.
Een subcommissie is een onderdeel van de examencommissie dat bestaat uit leden

van de examencommissie en één of meerdere taken van de examencommissie uitvoert. Zij kan beslissingen nemen namens de gehele examencommissie.

Voorbeelden zijn:

- Een subcommissie voert de taak van diplomering uit voor één van de opleidingen (of cluster van opleidingen) waar de examencommissie als geheel voor is ingesteld.
- Een subcommissie stelt de exameninstrumenten vast.
- Advies vragen aan derden voor het uitvoeren van haar taken.

Voorbeelden:

- Vragen aan een adviescommissie die inhoudelijk en/of toetstechnisch advies geeft over het vaststellen van examens, zodat de examencommissie de kwaliteit van het examen kan vaststellen.
- Vragen aan het examenbureau om het diplomabesluit administratief voor te bereiden, zodat de examencommissie het definitieve diplomabesluit kan nemen.

5c. Vaststellen van procedures voor wettelijke taken examencommissie

Behalve de wettelijke taken van de examencommissie staat er ook in het aangepaste wetsvoorstel: *"De examencommissie stelt regels vast over de uitvoering van haar taken en bevoegdheden en de maatregelen die zij in dat verband kan nemen"*.

Dit betekent dat de examencommissie regels moet vaststellen over de wijze waarop zij haar eigen wettelijke taken gaat uitvoeren. De regels die zij vaststelt, moeten vallen binnen de kaders van de onderwijs- en examenregeling(en) van de opleiding(en) waarvoor de examencommissie is ingesteld.

NB. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen het **opstellen** en **vaststellen** van procedures. Het vaststellen is een taak van de examencommissie, het opstellen mag ook door een ander worden uitgevoerd. De examencommissie kan bij het opstellen ook advies vragen aan bijvoorbeeld een beleidsadviseur of een examenraad.

- *Wie is er verantwoordelijk voor het **vaststellen** van het handboek examinering?*
Zowel de examencommissie als het bevoegd gezag hebben een verantwoordelijkheid bij het vaststellen van het handboek examinering.
De procedures die betrekking hebben op de uitvoering van de wettelijke taken van de examencommissie, vallen onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie en moeten dus door hen worden vastgesteld. De procedures die betrekking hebben op de overige taken betreffende de examinering vallen onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (of van een of meer door het bevoegd gezag aangewezen personeelsleden, zoals bijvoorbeeld managers of leden van examencommissies) en worden door het bevoegd gezag (of aangewezen personen) vastgesteld. In de ['Examentaken mbo'](#) is een verdeling van taken tussen management en examencommissie opgenomen.

- *Kunnen we schoolbrede procedures **opstellen** voor de taken van de examencommissies?*

Ja, dat kan. De examencommissie is zelf verantwoordelijk om deze procedures **vast te stellen** voor de opleiding(en) waarvoor de examencommissie is ingesteld. Als bij een school sprake is van meerdere examencommissies kunnen zij hun procedures identiek c.q. schoolbreed maken.

Een voorbeeld: Procedure voor het vaststellen van exameninstrumenten

Een taak van de examencommissie is het vaststellen van exameninstrumenten. Daarmee is zij ook verantwoordelijk voor het vaststellen van de procedure voor het vaststellen van exameninstrumenten. Een onderdeel van deze procedure is het opstellen van een vaststellingslijst met daarin criteria waarop de exameninstrumenten vastgesteld gaan worden.

Daar zijn twee mogelijkheden voor:

- Optie A: De examencommissie vraagt om een advies voor een vaststellingslijst. Vanuit de staf examinering is een concept-vaststellingslijst ontwikkeld en de examencommissie besluit deze lijst ongewijzigd vast te stellen en te gebruiken om vervolgens de exameninstrumenten vast te stellen.
- Optie B: De examencommissie besluit zelf een vaststellingslijst op te stellen op basis van een voorbeeld van een vaststellingslijst. Vervolgens zet de examencommissie dit instrument in om de exameninstrumenten vast te stellen.

Zowel bevoegd gezag als de examencommissie hebben een taak bij de kwaliteit van examinering. Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor het organiseren van de kwaliteit van examinering. Daarom stelt zij de examenvisie, examenbeleid, kwaliteitsdoelen en de onderwijs- en examenregeling (OER) vast. De examencommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging en werkt op basis van de gestelde kwaliteitsdoelen en de kaders die gesteld zijn in de onderwijs- en examenregeling.

Bijlage 1: Overzicht van alle formele taken en bevoegdheden van examencommissies mbo

De formele taken van de examencommissie in het mbo staan op verschillende plekken in de wet- en regelgeving. Hieronder zijn alle formele taken⁴ opgenomen, zowel de taken uit het [wetsvoorstel artikel 7.4.5a van de WEB](#), als een aantal specifieke taken opgenomen in [andere artikelen van de WEB](#) (artikel 7.4.6, eerste lid en artikel 7.4.8, vijfde lid), in het [Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB](#) (EKB; artikel 3a; 3b; 8, lid 6; 9; 10; 12a; 12b; 12c, lid 1; 13; 14a, lid 1; 15, lid 4; 16), [de Regeling modeldiploma mbo](#) en [de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo](#). NB. De nieuwe formele taken zijn cursief weergegeven.

Wetsvoorstel artikel 7.4.5a van de WEB

1. Borgen van de kwaliteit van examinering en van de instellingsexamens⁵.
2. Vaststellen van richtlijnen voor het vaststellen en beoordelen van instellingsexamens.⁶
3. *Vaststellen van de instellingsexamens.*
4. Vaststellen of een deelnemer voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van een diploma, certificaat of *instellingsverklaring* alsmede het uitreiken of afgeven daarvan.
5. Verlenen van vrijstellingen van een instellingsexamen of een centraal examen.
6. *Het bij de uitslag betrekken van een keuzedeel waarin de deelnemer in het kader van een eerder door hem gevolgde beroepsopleiding examen heeft afgelegd maar dat niet met goed gevolg door hem is afgesloten.*
7. Handelen bij fraude en onregelmatigheden: *indien een deelnemer bij het examen fraudeert, kan de examencommissie de deelnemer het recht ontnemen één of meer door de examencommissie aan te wijzen examens af te leggen, gedurende een door de examencommissie te bepalen termijn van ten hoogste een jaar. Bij ernstige fraude kan het bevoegd gezag op voorstel van de examencommissie de inschrijving voor de opleiding van de betrokkene definitief beëindigen.*
8. Behandelen van verzoeken en klachten: indien een deelnemer bij de examencommissie een verzoek of een klacht indient waarbij een lid van de examencommissie is betrokken, neemt het betrokken lid geen deel aan de behandeling van het verzoek of de klacht.⁷
9. *Opstellen jaarverslag examencommissie over de examenkwaliteit per opleiding, aan de hand van de standaarden voor de examenkwaliteit, en over haar werkzaamheden en verstrekken van dit verslag aan het bevoegd gezag.*

⁴ De nummering van de taken is aangebracht door het Servicepunt examinering mbo.

⁵ Met instellingsexamens worden alle examens bedoeld die door de instelling worden vastgesteld en afgenomen, zowel voor de generieke als voor de specifieke/beroepsgerichte examenonderdelen.

⁶ Denk hierbij aan een vaststellingsprocedure en beoordelingsprotocol.

⁷ Dit kunnen ook verzoeken voor aangepaste examinering zijn.

10. Vaststellen van regels over de uitvoering van de taken en bevoegdheden van de examencommissie, bedoeld in artikel 7.4.5a, eerste lid, en de maatregelen die zij in dat verband kan nemen.

WEB artikel 7.4.6. en 7.4.8

11. Uitreiken van een diploma ten bewijze dat een examen met goed gevolg is afgelegd.
12. Vaststellen van regels met betrekking tot de goede gang van zaken tijdens het examen of de examenonderdelen.⁸

Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB (EKB)

In het EKB staan de taken van de examencommissie voor de examinering van de generieke examenonderdelen Nederlands, rekenen en Engels. Deze taken vind je in de volgende artikelen: 3a; 3b; 8, lid 6; 9; 10; 12a; 12b; 12c, lid 1; 13;14a, lid 1;15, lid 4;16

Hieronder zijn deze taken samengevat:

1. Behandelen van verzoeken voor examinering op een hoger niveau bij generieke examenonderdelen.
2. Behandelen van verzoeken voor aangepaste examinering.
3. Verlenen van vrijstellingen voor de generieke examenonderdelen.
4. Verzorgt gang van zaken bij de generieke examenonderdelen.⁹
5. Beoordelen en vaststellen score en cijfer van centraal examen.
6. Vaststellen van resultaten van instellingsexamens.

NB. [Artikel 17 EKB](#) (met bepalingen over de uitslag van het examen) is gewijzigd i.v.m invoering van de keuzedelen na 1 augustus 2016.

Regeling modeldiploma mbo

In de Regeling modeldiploma mbo staat als taak van de examencommissie:

- Ondertekenen van het diploma, certificaat en *instellingsverklaring* en van de resultatenlijst bij het diploma.

Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012¹⁰

In de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012 staan bij standaard 3 'De diplomering is deugdelijk':

- 2.3.1. Besluitvorming diplomering
- 2.3.2. Verantwoordelijkheid examencommissie

⁸ Denk hierbij aan afnamecondities.

⁹ Denk hierbij aan het organiseren van de afname.

¹⁰ In het voorjaar van 2017 zal de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2017 worden gepubliceerd, met de aangepaste standaarden. Aanleiding voor de aanpassing is de inwerkingtreding van de wet examencommissies mbo en van de vernieuwing van het inspectietoezicht met ingang van 1 augustus 2017.

Standaard 3: De diplomering is deugdelijk	
Indicator	Portret
3.1 Besluitvorming diplomering	De examencommissie neemt deugdelijke besluiten over het verstrekken van diploma's of (indien van toepassing) certificaten en (indien van toepassing) over het verlenen van vrijstellingen voor delen van het examen als de student aan de vereiste voorwaarden heeft voldaan. De examencommissie legt op basis van registratie van de besluitvorming verantwoording af.
3.2 Verantwoordelijkheid examencommissie	De examencommissie vergewist zich met gepaste grondigheid en frequentie van de kwaliteit van het exameninstrumentarium, de afname, de beoordeling, de besluitvorming betreffende de diplomering en van de deskundigheid van bij de examinering betrokken personen. Om vast te stellen of de beoordeling adequaat verloopt, wordt gebruik gemaakt van bijvoorbeeld resultatenanalyses, deelnemerevaluaties en gegevens uit (steekproefsgewijze) dubbele beoordelingen. De examencommissie legt vast wanneer beoordelingsresultaten worden aangepast en tot welke verbeteracties deze correcties leiden of hebben geleid. De examencommissie analyseert wat mogelijke oorzaken zijn als de beoordelingen niet naar wens verlopen.